

AKATALPA

Nisan 2000

Sayı : 4

DÜNYANIN EN GÜZEL GÖZLERİ

Gittikçe görselleşen, an'lıklaşan; düne ve yarına kayıtsızlaşan bir hayatta, kalıcılık iddiasındaki edebiyatın bir işlevi olabilir mi?

Olmayabilir!

Böylesi, yani öylesi bir hayatı kopya etmeye çalışır, onun dümen-suyunda sürter, seyirtirse olmaz, olamaz!

Ne yaparsa, edebiyatın, üçüncü bin yılda da bir işlevi olur? Doğaya ve insana, bileşimleri kültüre bakar, bunların bir türlü gündelikleştirilemeyen, bildik maddi değere dönüştürülemeyen yanlarına eğilirse, ancak o zaman bir işlevi, bir değeri olabilir, olmalıdır, olur.

Yeni Biçem'den *Akatalpa*'ya geçişin gizli ve derin sebeplerini, biraz da burada aramak gerekir; buralarda.

Bir de o konjonktürde, gündelik hayat, paramıza olduğu gibi zamanımıza ve bunlardan ne yazık ki etkilenen tinsel dünyamıza el koydu.

O günkü kimi alacaklarımız, geleceğe asılı kaldı örneğin; akar kurumuştı; o gün 10-15 saat derse girerken bugün bunun üç katı bir yükümlülüğümüz bulunsa da, o gün gangrenleşmiş yaralarımız vardı, bugün coşkun ve dingin insani ilişkilerimiz var.

Aracımız hantal kalmıştı o durumda; bugünse kıvracağız, eşkin tayız.

İşte tam bu günlerde 5. Bursa Edebiyat Günleri'nin haklı gururunu taşıyoruz.

Hâlâ attan inilip eşeğe binildi mi diyorsunuz?

Ağzınıza sağlık :

Eşek sarp yolların, patikaların, hatta yolsuz, yönsüz, yomsuz cangılların en iyi yük, ulaşım, iletişim aracıdır... Ayrıca, mutlaka duymuşsunuzdur, 'dünyanın en güzel gözleri eşeklerdedir.'

Yusuf Alper, Sabit Kemal Bayıldırın, Ramis Dara, Melih Elal, Gültekin Emre, Osman Serhat Erkekli, Hilmi Haşal, Yunus Koray, Saffet Soyöz, Halim Şafak, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Serdar Ünver, İhsan Üren.

Yunus KORAY

AGU

I

gebe kuş
gebeş karda
gene geçirir

karga kırdı
gak guk
acı susmuş

iz belli ya
çabuk çabuk
yün eğirir
de bir kimesne

gaga açık
güle geçmiş
güneş de ne

alt ahırda
burgu buruk
ine ine

işte in in
bir göl açmış
çığlık şişkin
mi şişkin
ak baldırda

bu sığ kuyu
alttan yüze
nice vurur
yaza yaza
cönk ve divan
söyler bun'u

masal bu ya
ilk ses sus pus
babam yunus
alafta yan
yun patika

II

Orda ilk kar
İlk çığlıkta
Çalaçakır
Bekler onu
Ayaz mı
Ayaz agular

III

öncedir görk
altta değirmi
taa içerde
yamuk bir gök
em em
başı çıka
agu agu
söyler bun'u

IV

verir uç
sevinç imi
yola çıka
hemencecik
dünü günü
pat
pata
patika

V

kalıpta
kalıp
da
kalıptur

göz göz olup
bin göze
söyler bun'u
bir kimesne

VI

parlar
iğdeli ay
kundak yaşlı
park acıklı
salıncak boş

VII

beşik buz
mu buz

YEDİTEPEDEN BİR 'YEDİTEPE'

Melih ELAL

Çağlar boyunca, konumu ve Boğaziçi'yle dikkat çeker İstanbul. Söylenceye göre ilk kent, Haliç'in güney yakasında kalan ve Sarayburnu, Cankurtaran semtiyle çevrilen yedi tepe üzerine kurulmuştur. Bir başka bakış açısıyla en eski surların çevrelediği alandır İstanbul'un kaynağı. Görünümüyle bir ressamın elinden çıkmış gibidir. Sanatı ve sanatçıyı çağrıştırır, sanatçıya esin kaynağı olur.

İstanbul'un yedi tepesi deyince aklıma hep edebiyat, müzik, resim, tiyatro, heykel, mimari, sinema diye sıralanan yedi sanat dalı gelir. Bu tepelerin her biri bunları sembeler benim gözümde. Hüsamettin Bozok da böyle düşünmüş olacak ki, 30 Nisan 1950 tarihinde ilk sayısını yayımladığı dergisine, *Yeditepe* adını koyar. 454 sayılı ömrü boyunca da, sanatın tüm alanlarına yer verir dergisinde.

Derginin yayın yaşamına adımını attığı 1950 Nisanında, yazın dünyamızı biçimlendiren, gündemde tutan *Yaprak*'ın da 25. Sayısı (1 Mayıs 1950) yayımlanmak üzeredir. *Yeditepe* de *Yaprak* gibi gazete boyutlarında, dört sayfa olarak yayımlanır. İlk sayıda Suat Taşer, Jean-Louis Barrault, Fethi Giray, Orhon Murat Arıburnu, Fazıl Hüsnü Dağlarca, William Saroyan, Samim Kocagöz, Salâh Birsal yazıları ve şiirleriyle yer alırlar.

Yeditepe'nin çıkış tarihini, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*'nde Atilla Özkırımlı 1 Nisan 1950, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*'nde Şükran Kurdakul 1 Nisan 1957 -1950 yerine 1957 yanlışlıkla dizilmiş olmalı- olarak belirtirler. Bu bilgilerden yola çıktıklarını düşündüğüm *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi* ile *Ana Britannica Ansiklopedisi* de 1 Nisan 1950 tarihini veriyor. *Meydan Larousse Büyük Lugât ve Ansiklopedi* ise daha doğru bir tutumla Nisan 1950 diyor. Oysa *Yeditepe*'nin kurucusu, sahibi ve yazı işleri sorumlusu Hüsamettin Bozok, *Yeditepe*'nin Aralık 1979 tarihli 409. sayısına, yeniden yayımlanırken yazdığı, "Okurlarımıza" başlıklı yazısında şöyle diyor: "*Yeditepe* artık, 30 Nisan 1950'de çıkan ilk sayısı gibi 4 sayfa olacaktır." Bozok'un bu tanıklığından yola çıkarak, kaynak kitaplarda yer alan bu yanlışlık düzeltilmelidir. *Yeditepe* 1 Nisan 1950'de değil, 30 Nisan 1950'de yayın yaşamına başlamıştır.

30 Nisan 1950'de 15 günde bir yayımlanmaya başlayan *Yeditepe*, yazın alanında şiir, öykü ve bunlar üzerine yazılan yazılarla birlikte; resim, müzik, tiyatro, sinema gibi sanatın tüm alanlarına yer verdi. Yazın yaşamına öncülük etti. Genç yazarların ürünlerine de yer vererek, onları okuruyla buluşturdu.

Garip tarzı şiirlerini *Varlık* ve *Yaprak*'ta yayımlayan Melih Cevdet, Oktay Rifat, *Yaprak* yayın yaşamını noktaldıktan sonra, yeni bir anlayışla oluşturdukları toplumsal içerikli şiirlerini *Yeditepe*'de yayımladılar. Edip Cansever, Cemal Süreya, Metin Eloğlu'nun şiirleriyle; Tarık Dursun, Muzaffer Buyrukçu'nun öyküleriyle karşılaştık bu dergide.

Bozok'a göre, alçakgönüllü bir görüşle, *Yeditepe* bir sanat magazin dergisiydi. Oysa *Yeditepe*, sanat beğenisinin yükselmesine, İkinci Yeni şiiri gibi yeni anlayışların boy göstermesine, yaygınlaşmasına öncülük etti.

Yeditepe, 34 yıllık yaşamı boyunca, birkaç kez boyut değiştirdi; bir kez yayın yaşamına ara verdi. Şimdi gelelim derginin bu yanına: Gazete boyutlarında dört sayfa olarak başlayan yayın serüveni, 1 Haziran 1951'de yayımlanan 25. sayısıyla sekiz sayfaya çıkarak sürdü. Bozok, 1954'te *Yeditepe Şiir Armağanı*'nı kurdu. Dergide yayımlanan

armağan koşullarına göre, bir yıl içinde ilk kez yayımlanan tüm şiir kitapları değerlendirilecek, ödül en iyi şiir kitabına verilecekti. Başlangıçta, bir de 300 liralık para armağanı vardı. 1962'de yalnız plaket vermeye başlandı.

Hüsamettin Bozok, varsıl biri değildi, derginin satış gelirleriyle yaşıyor; armağan da *Yeditepe* Yayınları'ndan kazanılanlarla yürütülüyordu. Bu 1950-1960 arasında kitaba talebin fazla olduğunun, kitabın çok okunduğunun da bir belirtisi. 1962'de para armağanından vazgeçilmesi, daha sonra dergiye ve armağana ara verilmesi de, giderek kitap ve dergi satışının gelir getirmeye oluşunun göstergesi.

Neyse, biz yine dergiye ve derginin adına verilen ödüllere dönelim: *Yeditepe Şiir Armağanı* verileceğinin açıklanmasından bir yıl sonra, 1955'te ödül vermeye başlanır. 1955'te Oktay Rifat - *Karga ile Tilki*, 1956'da Fazıl Hüsnü Dağlarca - *Asu*, 1957'de Behçet Necatigil - *Eski Toprak*, 1958'de Edip Cansever - *Yerçekimli Karanfil*, 1959'da Cemal Süreya - *Üvercinka* ve Arif Damar - *İstanbul Bulutu*, 1960 ve 1961'de ödüle değer yapıt bulunamaz, 1962'de Ahmet Hamdi Tanpınar - *Şiirler*, 1963'te Turgut Uyar - *Tütünler Islak*, 1964'te Hasan Hüseyin - *Kavel*, 1964'te Ahmet Oktay - *Her Yüz Bir Öykü Yazar*, 1965'te Ülkü Tamer - *İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür*, 1968-1975 arasında ödül verilmez, 1976'da Melih Cevdet Anday - *Teknenin Ölümü*, 1977'de Gülten Akin - *Ağtlar ve Türküler*, 1978'de Hilmi Yavuz - *Doğu Şiirleri*, 1979'da Refik Durbaş - *Çıracak Aranyor*, 1980'de Sabahattin Kudret Aksal - *Şiirler*, 1981'de Cahit Külebi - *Yangın*, 1982'de Ali Yüce - *Halk Çağı*, 1983'te İlhan Berk - *Deniz Eskisi*, 1984'te Necati Cumalı - *Tufandan Önce* yle armağanı kazanırlar.

Tekrar *Yeditepe*'nin öyküsüne dönecek olursak, 1 Nisan 1959'da boyutunu dergi boyutlarına indirerek 16 sayfa olarak; 1 Nisan 1961'de çıkan 173. sayısıyla da aylık olarak yayımlanmaya başlar. 1955-1974 yılları arasında gerek dergide yayımlanan şiir, öykü ve sanat üzerine yazılarla, gerekse verdiği armağan ile sanat gündemini oluşturur. Ama, giderek ülkede yaşanan dengesizlikler sanat ortamını da etkiler, ekonomik sıkıntılar baş gösterir. 1 Haziran 1974'te yayımlanan 408. sayısında, yaz tatiline girdiğini -bu sıralarda dergi yılda on sayı yayımlanmaktadır- eylül ayında yeniden yayımlanacağını duyurur. Ama bu tatil biraz uzun sürer.

Dergi yeniden bir yıl sonra 1 Aralık 1975'te (409. sayı) yayımına başlar. Bozok bu sayıda okurlarına seslenerek "*Yeditepe* oldukça uzun bir aradan sonra şimdi yeniden yayına başlıyor. Bundan önce 212 (408)nci sayımızı çıkarmış, her yıl yaptığımız gibi yaz tatiline girmişti. Ancak, o yılın sonbaharı gelince, dergiyi sürdürme olanaklarımızın kalmadığını görmüştük. Bunun tek nedeni de, giderlerin, yıllık gelirin çok üstüne fırlaması; zararı yayınevini karşılayamaz düzeye gelmiş olmasıydı." diye açıklar.

409. sayıyla dergi, yeniden gazete boyutuna, ama gazete sayfasının yarı boyutuna geri döner ve dört sayfa olarak yayımlanmaya başlar. İkinci yayınlış serüveni de yaklaşık sekiz yıl sürecek ve 1984 Mayıs-Haziran (453-454) sayısıyla yaz tatilini girilecek ve bir daha tatilin sonu gelmeyecektir.

Yeditepe'de 1950-1984 arasında Halikarnas Balıkcısı, Orhan Veli, Sait Faik, Orhan Kemal, Asaf Halet Çelebi, Celâl Sılay, Cahit Irgat, Fethi Giray, İlhan Tarus, Tahir Alangu, Bedri Rahmi, Ahmet Hamdi Tanpınar, Edip Cansever, Refik Durbaş, Turgut Uyar, Abidin Dino gibi yazınımızın bilinen daha yüzlerce kalemi, şiir, yazı ve resimleriyle yer alırlar. *Yeditepe* de dergiler dünyasında görevini tam olarak yerine getirmenin mutluluğu, sürüp gidememenin hüznü ile yerini alır.

Serdar ÜNVER

ANI

Çokça derin
Heybemizin

Kalan yola
Dip azığı :

Belki bundan :
Durma gitsek
Aman vermez
Yüzler çalı

Binsek düne!

Yusuf ALPER

UĞURLU ÇARŞAMBA

'Uğursuz Perşembe'den mi bilmem
Çarşambalar hep uğurlu oluyor
Bir çengi bir kıyamet
Vur patlasın çal oynasın

Gün geçmiyor ki birileri afyonu patlamasın
Kafayı yarmasın, içi bunaltmasın
Soluğu burada alıyor; sazların altında
Günün şafağında, gecenin karasında

Sonra vur patlasın çal ağlasın
Savrulsun Tokat'ın Yemen'in türküleri
Çal çal
Bozlak çal roman çal

Gören sanır ki bir düğün evi
Bu ağıtlar yurdu, acılar diyarı
'Şeytan aldı götürdü satamadan getirdi'

'Uğursuz Perşembe'lerin gidişinden mi bilmem
Çarşambalar hep çengili oluyor
Salılar sallanıyor
Cumalar cumbalarda
Vur patlasın çal oynasın
Vur patlasın çal ağlasın
Vur patlasın
Vur
Vur
Vur

Mehmet Mümtaz TUZCU

İZLER

Yürekler! Kan harfleri kabuklarda çizili
Torlak çakal, yüreği çatılmamıştan yazın
Aç çığlıklar çelmeye dilleniyor ortada
Sevda ağır bir köpek şu ıslak çimentoda!
Taşbatakte çiçekler! Hep onun pençeleri
Ve daraç kalçaları acıyla açtırılmış
O ezgin çocukların harfsiz parmak izleri

İhsan ÜREN

YAŞAMLA ÖLÜMÜN DİYALOĞU

*
Nasıl batacağım,
Sulara-
N'olacak ağırlığım?

- KELEBEK.

*
Zevali;
- Çağrışımsız
YILDIZ olmalıydım.

*
Ölüm öptü;
/ Kanattı tutkusu,
- Dudağımı.

*
Yaşamın kıyısında;
Bir taze DAL mısın,
ÇÖP mü yoksa?

*
Kolumdan,
Çekeler durur ölüm;
Kolumdan kolumdan.

*
İçimizde; koyulaşan
- Leke
ÖLÜLERİMİZ!

*
Yaz devrimcidir;
Çoban ateşleri yakmaya çağırır,
Gençleri dağlara...

SUTÜVEN VE SUTÜVEN

Ramis DARA

'Sütüven', Mustafa Seyit Sütüven'in (1908-1969), Edremit yakınlarında bulunan bu addaki bir çağlayanı; tarihi, coğrafi, doğal ve özellikle de *mitolojik* bir çerçevede içinde anlattığı bir şiir. Özel adların ille de bildik bir anlamı olması elbette gerekmez ama, burada su-döven, su-tüyen gibi bileşik bir sözcük karşısında olduğumuzu sanıyorum. Yörede yapılacak küçük bir araştırma belki de bizi bu konuda aydınlatacaktır... Sütüven'in *Bütün Şiirleri* kitabına önsöz yazan Zahir Güvemli'den aktarıyorum :

Sütüven, bilindiği gibi Edremit yakınlarında bir çayın ve bir çavlanın adıdır. Esasen kendisi, bu ismi verdiği şiirde, yeteri kadar sütüveni açıklıyor. Bunu "Kaçan, atlayan, akan su, çavlan" diye dil bakımından kitabına uydurmak da mümkün. Aslında tam bir halk adlandırmasıdır.

Söz konusu şiirin başarısı, kabul görüşü, beğenilmesi, şairi, bu adı soyad yapmaya götürmüş ve bugün *şair Sütüven'le şiir Sütüven*, ışıltılı ikili bir anlamlar demeti olarak yaşayıp gitmekte edebiyat dünyamızda. Yeniden Güvemli'den :

...Mustafa Seyit, hazırlık derlemesinde Sütüven şiiri için 1933 tarihini gösterir. Gerçekten de bu şiiri, tek başına, onu şöhrete ulaştırmağa yetmiştir. Netekim, soyadı kanunu çıkarınca, kendi soyadını da şiirinin adından alacaktı.

Şimdi şiire yöneliyoruz. Şiir kişisi doğrudan şairdir diyebiliriz, öncelikle. Üçüncü bölümde, çağlayanın, bugün *şiirin emin ellerinde* olduğunu, onun bütün geçmiş serüveninin bu şiirle dile getirileceğini, böylece bir tür ölümsüzlük kazanacağını okuyoruz, dolaylı yoldan :

*Şi'rin elindedir bugün
Eski masalların bütün
Canlanacak birer birer.*

Şiir kişisinin şair olduğunu söyledik; ama bu bizi yanıltmamalı : Boyuna birinci tekil kişi ağızyla konuşan biri yok burada. Nesnel, ama biraz coşkulu bir tarzla, betimleme ve öyküleme var. Betimleme ve öyküleme ortaya değil, ikinci tekil kişiye seslenilerek yapılıyor. İkinci tekil kişinin, şiire konu olan (tema değil), şiirin devasa konusu olan Sütüven çağlayanı olduğunu söylemeye belki de gerek vardır bu aşamada.

İrmağa, çağlayana (sen) seslenen şair (ben) : Evet, benöyküsel bir anlatımla kurulu şiir. Ama, söylediğim gibi, 'ben' epey arkalarda; 22 bölümlük şiir boyunca, sadece iki kez ortaya çıkıyor : 15. bölümde, "Söylediğim masal değil" derken, bir; sondan ikinci bölümde, "Bâri o günlerin **bana** / Şi'rini söyle, tatlı su!" derken, iki.

Buna karşılık, şiirin bir kesiminde, 18., 19. ve 20. bölümlerde, 'ben' 'biz'e dönüşüyor, birinci tekil anlatım, yerini birinci çoğula bırakıyor. Kimdir bu biz? Sorunun yanıtını araştırmak, şiirin çözümlenişine götürecektir bizi...

Mehmet Kaplan, ben'den biz'e geçişi, şairin; şiirde bulunan "çeşitli ırk ve medeniyetler" karşısında, Türk milletinin varlığını hatırlatma, onun da güzelliğe karşı duyarlı olduğunu vurgulama ihtiyacıyla ilişkilendiriyor :

Şiirde eski çağa ait çağrışımların kalabalık olması ve âdeta çeşitli ırk ve medeniyetlerin birbiriyle kaynaşması şairi de bir milletin, Türk milletinin temsilcisi haline getiriyor:

dedikten sonra, andığımız bölümlerden ikisini, 19. ile 20.'yi alıntılıyor. Ardından :

Şu parçalarda, şair kendi milletini de güzelliğe karşı duygulu bir kavim olarak yüceltiyor.

diye sürdürüyor. ('Duygulu' değil, 'duyarlı' olacak.)

Görüldüğü gibi, Kaplan, başka milletler/biz, örtük olarak da, Yunan/Türk çelişeni ortaya koyuyor. Bence bu doğru değil. Oysa "eski çağa ait çağrışımların kalabalık olması"ndan yola çıkış doğrudur ve bunun çelişeni de 'günümüz'dür. Şiirde eski/yeni, dün/bugün, tarihte/günümüzde diye dile getirebileceğimiz bir çelişen vardır. Geçiş sıralarına göre, "eski masallar", "bir zaman", "eski uzun zamanlar", "o günler", "eski günler"

söyleyişleri ve fiillerdeki geçmiş zaman kipinin karşısına; "bugün" sözcüğü ve şimdiki zaman kipi çıkarılıyor.

Bu çelişkiyi mitoloji/gerçeklik şeklinde de kurabilirsiniz; ama kesinlikle belirgin bir başka uluslar/bizim ulusumuz çelişkisi yok Sütüven şiirinde. Yunan adının geçişi mitolojiyle ilgili; bunu 'Eski Yunan' olarak okumak gerekir. Nitekim bu şiirin daha alçakgönüllü bir versiyonu ve aruzun başka bir vezniyle yazılmış olanı 'Kazdağ' şiirinde, aynı kavramın "Eski Yunan devri" biçimindeki bir açılımına rastlıyoruz.

Kaldı ki, Yunan/Türk, öteki uluslar/bizim ulusumuz çelişkisinin olmadığını şiirin 13. bölümünde açıklıkla görüyoruz. Türk ve Yunan, öteki kimi uluslarla birlikte yan yana, iç içedir burada. Zaten Sütüven çağlayanının önemi, şiirdeki kurguya göre, denebilirse buranın bir tür kâbe oluşudur. Moğol, Yunan, Mısır, Med, Roma, Türk : bütün bu uluslar, çağlayanın döküldüğü yere 'tapmışlardır' tarihte. Bütün olaylar burada olup bitmiş, burada yaşanmıştır. Şairin içlenmesine yol açan şey de, günümüzdeki dinginlik, durgunluktan başkası değildir.

Bir bölümüyle, Homeros'un ünlü destanı *İlyada*'ya konu olan savaşın, gerçekten yaşanmadığını ileri sürebilecek bir kişinin var olabileceğini düşünemiyorum bugün. Hektor, Akhilleus ve benzeri kahramanlar, abartılarla efsaneleşmiş, ama aslında bizler gibi yaşamış, soluk alıp vermiş kişilerdir. İşin saf efsane kısmı; Afrodit'in köpükten doğuşu ve şiirde geçmesi de, savaşta yol açan görünür-ana-olay Helena'nın Paris tarafından kaçırılışında onun oynadığı rol ve benzerleridir. Sütüven şiirinde, Homeros destanları çevresinde gelişen olayların, bu olayları yaşayan kahramanların kimileri açık, kimileri uzak göndermelerle anılmakta, tarihle efsane iç içe verilmekte. Homeros destanlarında, mitolojide, cansız varlıklar, doğal olaylar, hatta kavramlar canlı birer kahraman olarak görülür, olaylara katılırlar. Korku, kavgı, bozgun, savunma, saldırı, uyku, çılgınlık... tanrı(ça)dır örneğin. Troya ovasından akan Skamandros ırmağı, mübalağa kan döken Akhalı kahraman Akhilleus'u (şiirde Aşil), önüne katıp kovalar. Sütüven de, Sütüven çağlayanını böyle başlıbaşına mitolojik bir varlık, bir yarı-tanrı gibi ele alıyor. Bir dizide 'ilahe' dediği çağlayana bir başkasında 'ilah' diyor.

Söyle, bugün niçin, neden

Bunca ilâhlığınla sen

Kulluğa almadın bizi?

Niçin? Çünkü çoktanrılılık ve benzeri eski inanç sistemleri çok uzak geçmişte kalmıştır.

Hangi bizi, hangi biz? Mitolojiden, günümüze akıp gelen, ölümsüz varlık, tanrısal güç Sütüven karşısındaki ölümlü kişiler, güçsüz yaratıklar olan bizler... Sen'in varolması için ben'e ihtiyaç vardır; sen çok değerli, örneklik bir varlıksa, diyelim sızse; karşısında da birden fazla ben, ya da ben'in benzerleri, biz vardır, bu ortaya çıkacaktır.

Aynı tutumu; ben, siz ve biz ilişkisi-çelişkisini, *İlyada*'da da görürüz. Aslında bu bir tutum değil; durumdur. Büyük, üstün, güçlü karşısında birden fazla ben vardır; ister istemez ortaya çıkar, biz :

Olympos'ta oturan Musa'lar, hadi,

söyleyin bakayım şimdi bana;

tanrısınız, her yerde varsınız, bilirsiniz her şeyi,

bizimse hiç bir şey bildiğimiz yok,

yalnız şurdan burdan bir şeyler duyartız;

söyleyin bana, Danaoların başbuğları, komutanları,

[kimlerdi?]

Olymposlu Musa'lar, Kalkanlı Zeus'un kızları,

İlyon'u saranları bir bir hatırlatmazsanız bana,

adiyla, sanıyla sayamam yığınla insanı ben.

Sütüven'in şiir kişisi, baştan sona, canlı bir varlık, hatta yer yer tanrısal bir varlık, bir güç olarak gördüğü çağlayana seslenmekte, demiştik. Son iki bölümde de, çağlayandan, bir anlamda, kendi şiirini, asıl, kendisinin söylemesini istemektedir.

Bu, bir yandan gizli bir meydan okuma, boy ölçüşme; işte benim şiirim, bundan güzelini yazabilirsen yaz da görelim... demekse; bir yandan da geçmiş, tarih, mitoloji; ne kadar

düşünülse, düşlense, anlatılsa da, bir şeyler hep eksik kalır... demektir belki... Ya da asıl şu : Sutüven öylesine muhteşem çıvmakta, sıçramakta, öylesine kendinden geçerek başını taşlara vurmaktadır; sonuçta öylesine güzel, tarihsel, mitolojik çağrışımlarla yüklü bir doğa harikasıdır ki, anlatılabiliirse ancak kendisi tarafından anlatılabilecektir. Böyle bakınca da, şairin bir tür alçakgönüllülük içinde olduğu söylenebilir.

Şiire şimdi de kompozisyon, mitolojik anekdotların sıralanışı ve zamandizin açısından bakalım.

Zamandizin, kısaca ve kabaca, bugünle başlıyor, dünde uzun uzun gezindikten sonra, bu geziyle ilişki büsbütün koparılmadan, bugünle bitiriliyor. Başka açıdan, çağlayanın bugünü, çevresiyle birlikte dünü, ve yeniden, dünle ilişki içinde kalınarak bugünü anlatıyor.

Anlatım, fizik bir gözlemlerle, çağlayanın görülen, dokunulan, koklanan, hatta gizil olarak tadılan, işitilen yanının betimiyle başlıyor. Kaya, on yedi metre, üç kulaç, duman duman; mavi, ak köpüklü, dağ kokulu su... Bunlara eklenen atlamak, fırlamak, düşmek... Böylece renkli, canlı, devingen, somut bir görüntü konuyor duyu organlarımızın önüne.

Bu çok başarılı betimlemeden sonra, suyun geçmişinin de, şiir aracılığıyla canlandırılacağını öğreniyoruz hemen. Dördüncü bölümden itibaren tam 14 bölüm boyunca, bu sözü edilen geçmişin anlatımıyla yüz yüze geliyor, son beş bölümde de yeniden, bugüne, dünle hesaplaşılan bir bugüne dönüyoruz.

Elbette çok şematize bir özet bu. Özellikle geçmiş anlatımının düz-zamanlı bir çizgi izlemediğini hemen söylemeliyiz. *İlyada*'ya konu olan savaşla ilgili adlar şiirde düzensiz, dağınık biçimde geçiyorlar. Aşk ve güzellik tanrıçası olması nedeniyle Afrodit'in uzun uzun anlatılması belki doğru ama, bunun konu ve zaman açısından şiir içindeki yerine ne demeli?

Homerostan destanlarının tam metin çevirisinin Sutüven şiirinin yazılışından çok sonra yapıldığını göz önüne alarak, Mustafa Seyit Sutüven'in bu şiiri yazarken *İlyada*'nın tamamını okumamış olduğu sonucuna varabiliriz... Bunun şiire bir getiri ya da götürüsünün olup olmadığını sormanın fazla anlamlı olacağını sanmıyorum ama, yine de belirtmekte yarar görüyorum...

Şiirde, yine, *İlyada*'nın kimi kahramanları ve yaratıcısı Homeros anılıyor da, bu destana konu olan savaşın geçtiği yer, yıkılan şehir hiç anılmıyor. Oysa savaş ve sömürü için Anadolu'ya koşan Akhaların geldikleri yere değiniliyor –Sutüven ve yöresiyle (çe)(i)lişkilendirilerek. Troya (Fransızcadan Türkçeye geçtiği şekliyle Truva) özellikle anılmıyor; bunun bir nedeni, bu sözcüğün şiirin veznine uymamasıysa, bir nedeni de sanki, Anadolu'da ikinci bir yer anmanın Sutüven ve çevresine şirk koşmak anlamına geleceği... Geçmiş ve şimdisiyle bütün bir Anadolu'nun Sutüven sayılması, bir bakıma...

Hatta şiire baktığımızda, Sutüven'in doğrudan Troya şehrinin yerine geçtiğini, *İlyada*'nın buradan doğduğunu görürüz. Elbette fazla büyük bir iddia ama; şairimiz, Homeros (Fransızca söyleyişle Homer); yazdığı şiir de *İlyada*'dır :

*Öyle füsunludur bu yer
Şi'rine borçludur "Homer"
Çünkü senindir "İlyada".*

Sutüven şiirinin, dünle ilişkili bir bugünle ve özellikle suyla başlayıp; yine böyle ve özellikle suyla bitmesi; bütün olup bitenlerin, tarihin, mitolojinin bu simetri içine alınması, bir kompozisyon güzelliği, bir bütünlük duygusu yaratıyor bence. Suyla başlayan hayat suyla sona eriyorsa, aslında sona ermemiş, bir biçimde sürecek demektir...

Evet, Sutüven bir övgüler şiiri. Bir tür güzelleme... Adını taşıdığı çağlayan övülüyor; bir. İkinci övgü nesnesinin, geçmiş zaman olduğu üzerinde daha önce durmuştuk, dolaylı yoldan da olsa. Üçüncü övgüyse, şiire. Sutüven şiirinden yaptığımız ilk alıntı dizeler, bunun bir kanıtı ya da örneğiydi : Çağlayanın bütün bir geçmişi, şairin şiiriyle dile gelecek, onun 'eliyle' ölümsüzlüğe ulaştırılacaktı, hatırlanacağı üzere. Bitiriş bölümlerinde de hem geçmiş zamanların, hem o zamanlara tanıklık etmiş mekânlarda

yaşanmış olayların, *şiirle* canlandırılacağını okuyoruz; Sutüven suyunun şiirleriyle.

*Hepsini at da bir yana,
Bâri o günlerin bana
Şi'rini söyle, tatlı su!*

*Şi'rini, geldiğin yerin
Şi'rini, eski günlerin
Söyle, köpük kanatlı su!*

Doğal güzellik, tarih, şiir; bunlar birbirleriyle ilişkili, hatta birbirlerine dönüşebilen övgü-nesnelere. Söz konusu şiir, bir imkânsızlığı, soyut bir özlemi, nostaljiyi değil; bir imkânlılığı, yaşarlığı koyuyor önümüze... Güzelliğinin, kalımlılığının önemli bir yanı buna dayanıyor.

Bir yanı da, bu içeriğin ondan ayrılamayacak, yalın ama aynı zamanda mükemmel bir dış-biçimle sunulması. Yahya Kemal'in, aruzun Türkçedeki ilk ve son şairi olduğu rahatlıkla söylenebiliyor, söyleniyor; Sutüven şiirinin Türkçe aruzun en güzel örneklerinden biri olduğu da eklenmeli buna... Sekizli –duraksız– hece ölçüsü görünümü "Müfteilün / mefâilün" aruz kalıbının bundan daha güzel kullanılabildiği bir şiir bilen varsa beri gelsin...

Böyle diyorum ama, bir yandan da bu sözümün fazla bir temelini olmadığını düşünüyorum. Haluk İpekten'in Divan şiirimizle ilgili araştırmasından, araştırmacının inceleyebildiği 28.038 şiirden 178'inin (% 6) [22.184 gazelden 174'ünün (% 8)] bu kalıbın iki kez tekrarı demek olan "müfteilün / mefâilün / müfteilün / mefâilün" le yazıldığını okuyoruz. Divan şiiriyle aramızda basbayağı bir dil engeli var bugün. Neredeyse yabancı bir dili söker gibi üzerinde çalıtımsak anlamamız, lezzet almamız imkânsız. Dolayısıyla Sutüven'in şiirinden çıkarak aruzla ilgili meydan okumamızın da fazla bir anlamı olmuyor.

Ama sonuçta da Sutüven, Türkçe şiirin klasik olmayı hak etmiş şiirlerinden biri. Aynı şey şair Sutüven için kesinlikle söylenemese de.

Behçet Necatigil, Sutüven'in *Bütün Şiirleri*'ne yazdığı "Ön Söz'e Ek'te, şairimizin, 1945-1950 yıllarında lise ders kitaplarında, Necip Fazıl, Tanpınar, Dıranas, Tarancı ile birlikte, Cumhuriyet devrini temsil eden beş şairden biri olarak yer aldığını belirtiyor. Necatigil, sözlüğünde de, "hiç kitap çıkarmadığı, dergilerde çok az görüldüğü halde, unutulamayan şairlerimiz arasına girdi" diye övüyor onu.

Mehmet Behçet Yazar da, *Yedi Gün* dergisinin 26.11.1940 tarihli sayısında, "kudretli bir şairle karşılaşmış bulunduğumuzu unutmamalıyız" diye yazmış onunla ilgili olarak.

Ama günümüze yaklaştıkça bu prestij ya da popülarite hızla azalıyor. Memet Fuat, belki de, "hem aruzu, hem heceyi, hem de serbest nazmı" denediği için, ulaşabileceği düzeyin altında kaldığını; kararsızlığına kurban gittiğini söylüyor onun.

Cemal Süreya da, Mustafa Seyit Sutüven'in uzun yıllar önemli bir şair olarak anıldığını, bunun biraz da onun şiirlerinin bir kitapta toplanmamış olmasından kaynaklandığını, *Bütün Şiirleri* adlı kitabının yayımlanmasıyla efsanenin sona erdiğini, Sutüven'in "bir çıkış şiiri olarak gerçekten başarılı" olduğunu, ama bütün öteki şiirlerinin yayımlanan bu ilk şiirinin gölgesi ya da gerisinde kaldığını söylüyor. Cemal Süreya'nın yazısına büyük oranda ben de katılıyorum; katılmadığım iki küçük şey var : Birincisi, Sutüven sadece çıkış şiiri olarak değil, genel olarak da 'gerçekten' iyi, güzel, başarılı bir şiir. İkincisi, Cemal Süreya, Sutüven'in koşmalarını serbest şiirlerinden de kötü buluyor; ben koşmaları, Behçet Necatigil gibi, başarılı buluyor, serbest şiirlerinin çok daha zayıf olduğunu ileri sürüyorum. Örneğin "Aptal Aşık" a şiir denilemeyeceğini rahatlıkla söyleyebilirim. Ama bunun yanında, Sutüven şiiri havasında, panteist ya da animist bir çizgiye göz kırpan ve sanki 'devlerin aşkı' gibi trajik bir boyut taşıyan bir başka serbest şiir "İki Dağ"ı çok seviyorum.

Şairler bütün şiirlerini okurlara ve eleştirmenlere beğendirmeye ve sevdirmeye zorunda değiller; yeter ki kendileri ve zaman, onları sevsin... dediğinizi duyar gibi oluyor, aradan çekiliyorum...

KIRIK ÇIKIK

Ağaca soruyorum, suçlu kim?
Merdiven, diyor

Gök yumuyor gözünü
Yakın zar, uzak taş ve sesler
Kimi şeyler yaşayarak öğrenilir

Merdivene soruyorum, suçlu kim?
Dal, diyor

Yağmurda ıslık çalmak gibi
Uzatmalı günden kalan
Hayattan nefes kesen pozlar

Dala soruyorum, kim suçlu?
Sen, diyor

Sokak lambası nasıl da yakışıyor
Cumbaya, cumba mı mücevher
Kutusu, son gelişmeler böyle

Ömür susmaya devam ediyor

DÖNERSİN

upuzun bir telaşın peşinden
sesin karışıyor kendine
her dönüp baktığında
içinden geçiyorsun siyah
geciktığın yerlerden alelacele
dönüp gitmeye çalışıyorsun yüzün
iç geçirdiğin anılar başıboş geride
unuttuğun bir şey var da
onu anımsamaya çalışıyorsun

alacalanmış bir ufuk kesiyor önünü gece
omuzlarından kayıyor
gömleğinden bir düğme daha
kopup gövdene yol açıyor dokunduğunda
yollar çatallanıyor kırmızı
ışıklar yanıyorsönüyor yanıyorsönüyor
aklında hep aynı cumartesi
biraz sonra gerisin geri dönersin

ÇİÇEK TOPRAĞINI SEVMEDİ

Kim ayırıyor dünyayı "hayvan" ile "insan" diye
Ben şiir yazan bir kuşum belki de
Ve Dünya da bir şiir değil mi : Gökyüzünde uçarak

Bir deli diyor ki : Dünya olsa olsa
Tanrının mısraıdır ancak
Ve kimse yarın daha çok sevmeyecek
Devrimlerin insan ruhunu değiştirdiğine inanmıyorum

En önemli sözü günün karımdan geliyor, diyor ki
Benim için hiç şiir yazmadın
Bahçeye çıkıyorum ağaca bakıyor ve dönüyorum
Diyorum ki : Sözcüklerdir bağlayan beni geçmişe ve geleceğe
Öleceğim ve "geçmiş-gelecek" ben olacağım
Ben "ağaçlar" olacağım

Ey Tanrı, Güneşin yerini değiştirebilir
Dante'yi geri getirebilir misin
Söyle : Tanrı ne zaman işe yarar?

Deli diyor ki . Hiç hiç hiç
Her kule dökülüyor her Babil sakil
Hiçbir kibrit alevi sonsuz değildir

Şuna inanıyorum : Tanrı
Ölmüş şairlerin birbirine yapışan ruhudur ancak
Ama gönenmek istiyorum yaşarken yeniden doğarken
Hiçbir anka benzemez diyorum bir ötekine. Çünkü
Kimse ben değilim

Deli soruyor : Şair niye erken öldü
Ve yanıtıyor kendisi :
Çünkü çiçek toprağını sevmeyi

Ben de deli değil miydim yaşarken

KIVAM

şehirlerarası bir yalnızlıktı gittiğim
otobüsler mola yerlerine sokulgan ama küs
kalkıp, bozkırda tanyeri gibi ağırbaşlı
kımıldarken; düşünceli, değişiyordum acı ufka

turuncuydu, yalnızlık çeşitlerinde bulunan
bilir; paylaşılmaz mı ne, toprağı çınlasın
Özdemir Asaf püskürtmüş son bulutları, belki
bize düşen o yalnızlık buketi, hani gidilir...

düne bak, kışa basıyor artık bağlı ayaklarımız
buzlanan gün dağarıdır, soğuksa ömürden değil
sıcak sözcükler damıtırken kılavuzsuz aşk göğü
birbiriyle olgunlaşan yalnızlıklardık biz, harlı.

SÜRÜYE KATILAN ŞAİR

Sabit Kemal BAYILDIRAN

Şiir tarihimize baktığımızda, şairlerin önemli bir bölümünün, o günlerde hangi akım ya da anlayış egemense, düşünüp taşınmadan o akıma ya da anlayışa katıldıklarını görürüz. Bu sürü psikolojisinden kaynaklanan bir davranıştır. Atalarımız, “Sürüden ayrılanı kurt kapar.” demişler ya, adam koyun olup olmadığını sorgulamadan hemen katılıyor sürüye. Böylece kendini daha güçlü hissediyor. O sürünün içinde “şair” olarak bilinen birkaç kişi varsa, kendisi bu takımın arasında yer alırsa, kendisinin de “şair” olacağını sanıyor. Böylece rahatlıyor, kendine güveni artıyor. Kendisi sahada dolaşsa da takımından gol atan oldu mu, galibiyetten kendine pay çıkarıyor. Şiir her ne kadar toplumsal olguysa da, bireyin ürünüdür. Özellikle yüzyılımızda bu daha da böyledir. Bir reaya şairinin, Divan şairinin sürüye katılması çok doğal; çünkü onlar tarım toplumunun insanlarıydı. Geleneğin kendileri için çizdiği sınırları aşmayı, değiştirmeyi düşünmezler. Geleneğin sınırladığı alanda koşturmak zorunda hissederler kendilerini. Maazallah bu sınırları aşan oldu mu, o düzen bozucu olarak yargılanır, toplumun dışına atılır.

Oysa günümüz sanatçısı verili alanı zorlamak, onun dışına çıkmak zorundadır. Karacaoğlan’ın “*Ela gözlü benli dilber*” diye başlayan otuz iki koşması var. Başka reaya şairlerinde de aynı dizeye rastlayabilirsiniz. Bunu doğal karşılarız. Deriz ki, Karacaoğlan bir geleneğin şairidir, büyüklüğü bu geleneğin içinde farklılığını ortaya koyabilmesinden kaynaklanıyor. Kaldı ki Karacaoğlan’ın pek çok şiirini daha ilk dörtlüğünden tanırız. Bu onun özgünlüğünden kaynaklanır. Hatta “Karacaoğlan söylemek” diye bir deyim bile oluşmuştur. Bunun anlamı, Karacaoğlan tarzında söylemektir. Gelenek içinde kalarak dahi, şiire kendi damgasını vurduğu içindir ki Karacaoğlan büyük şairdir.

Çağdaş şaire düşen ise, toplumca, egemen kültürce sınırlanmış alanı zorlamak, bu alanın dışına çıkabilmektir. Tüketim toplumunun herkesi tek bir biçime soktuğu bir çağda, şairin de tek tipleşmesi, onu şair olmaktan çok, bir tüketim metaı kılar. Kapitalizm, her şeyi kullandığı gibi, şiiri ve şairi de kullanır. Onu ve ürününü kâra dönüştürmek için elinden geleni yapar. Kapitalizmde kâr için her yol mubahtır. Nitekim bir banka reklamında Orhan Veli’nin şiirini kullanabiliyor. Kapitalizmin en büyük düşmanlarından Nâzım Hikmet’in “*Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür / ve bir orman gibi kardeşçesine*” dizelerini, büyük kentlerde kurulan çok özel sitelerin reklamında bir gün görürsek şaşmayalım.

Edebiyat tarihimize şöyle bir göz attığımızda, sürü psikolojisinin ne kadar egemen olduğunu görürüz. Cemal Süreya, İkinci Yeni’yi kastederek “Kendinden önceki kuşakları etkileyen tek hareket bizimkidir.” der. Cemal Süreya’nın bu tespiti doğru değil. Milli Edebiyat akımı başladığında, bütün Fecr-i Âticiler –Ahmet Haşim hariç– Milli Edebiyat Akımı’nın içine cumburlop atılırlar. Çünkü 1908’de iktidar Milli Edebiyatçıların arkasındadır. Şairler örtülü ödenekten, yüksek makamlardan nimetlenirler. Bir de bakarsınız “Edebiyat şahsi ve muhteremdir.” diyen şairler İttihatçı liderlere övgü dolu şiirler yazarlar.

O dönemin şairleri arasında bugün de saygınlığını koruyan, şair diye okunan Ahmet Haşim’in kalıcılığı bir

rastlantı olabilir mi? Yahya Kemal’e bakın; o dönemin duyarlık seline kendini kaptırmış mı? Kendi yatağını kendi açan bir şair olarak Yahya Kemal hâlâ dimdik ayakta değil mi?

Bir de Garip şiiri moda olduğunda bu harekete balıklama dalanlardan kimi hatırlıyorsunuz? CHP’nin Batıcı kanadını arkasına alan Garip şiiri edebiyatımızda bir fırtına gibi esti. Yurdun her yanında şairler espritüel şiirler yazmaya başladılar. Kim kaldı onlardan?

İkinci Yeni başladığında da aynı durum ortaya çıktı. Bir eli yağda, bir eli balda olanlar bunalmaya başladılar. Bir bakıyorsunuz, yedi kardeşli bir kasaba çocuğu yalnızlık üzerine imgesel şiirler döktürmüş. Yalnızlığı yaşamadığı gibi yaşatamıyor da. 1968’de sosyalizm rüzgârları esmeye başlayınca, dünyaya bir köylü olarak bakanlar, bir de baktık ki devrim yapmaya soyundular. Kendilerinden farklı düşünenleri “sağ sapma”, “revizyonist” diye suçlamaya başladılar. “Benim şiirim dünyayı açıklamakla yetinmez; onu değiştirmeye çalışır.” diyenler de sonra rüzgâr farklı yönden esmeye başlayınca “Şiir bir araya gelmemiş iki sözcüğün bir araya getirilmesidir.” demeye başladılar. “Dün yanılmıştım, acaba bugün de yanılıyor olmayayım.” demediler.

Sosyalizm yükselmeye başlayınca, doğal olarak sosyalist şiir de yükselmeye başladı. Bunun yolunu kesmek için, zararı göze alarak sermaye dergileri piyasaya sürüldü. Amaç, şiire müdahale etmektir. Sermaye, daha önceleri birkaç dergi çıkarmış, sürdürmemiş bir şairi büyük bir sermayeyle destekleyerek yayının başına getirdi. Bu şair, artık edebiyatımıza yön vermeye çalışmağa koyuldu. 12 Eylül’den önce bu şairin anlayışına gülüp geçenler, şimdi onu baş tacı ediyorlar. Şiirimize onun damgası vurulmaya başladı. Bu şairin daha önceki kitaplarını görmezlikten gelenler, şimdi onun şiirlerine övgüler diziyorlar. Çünkü şiiriyle bugünkü şiiri arasında yapıcı, anlayışça bir fark olmamasına karşın dün görülmemiş şair bugün yere göğe sığdırılmıyor. Herkes onun gibi yazmaya çalışıyor. Bu şair şiirlerinde İngilizce / Fransızca dizelere yer veriyor diye herkes aynı şeyi yapmaya çalışıyor.

Hilmi Yavuz gibi büyük bir şair metafiziğe kaydığı için, bakıyoruz, metafizik duyarlığı olmayan herkes metafizik şiir yazmaya başladı. Çöl, akşam, çarmlı, içimdeki ben... gırla gitmeye başladı.

Hayatımız ile şiirimiz çelişiyor mu bakmadık. Moda neyse, hangi anlayış egemense, ya da egemen kılınmışsa, biz de o sürüye katılmak için koşturduk. Hayatım neyi, şiirim neyi yansıtıyor. Ben neyin kavgasındayım, şiirim nerede geziyor? Bu soruları şair kendine sormuyor. Hep başkasının arabasına binmeye çalışıyor. Kendi ayakları üzerinde durmak aklının ucundan geçmiyor.

Egemen anlayışın, hayatımızla şiirimizin arasında nasıl bir uçurum açabildiğine güzel bir örnek Hüseyin Işık. Bu şair PKK davasından içerde yatmış, hapishanede şiirler yazmış. Ama *Karanlıkta Renklenme* adlı kitabında “Okuyucu şiirden ne anlarsa ya da (onu) nasıl yorumlarsa, şiirin anlamı o olur.” diyor. Şiiri böyle anlayanın siyasi bir harekette işi ne, diye düşünüyor insan.

Çoğu şairin şiirinin altından imzasını çekseniz, o şiirin kime ait olduğunu anlayamazsınız. İmzası olmadan şairi tanımamız için şairin kendi sesiyle şarkı söylemesi gerekir. Ödünç sesle şarkı söyleyen gülünç olur.

Sürüden ayrılanı kurt kaparmış. Sen sürü olmaya başkaldır, isterse kurt yesin seni.

BURSA'DA DANTE OLMAK

Hüseyin PEKER

Akatalpa dergisinin Mart 2000 / Sayı : 3'teki iki yazıyı (Ramis Dara / S. K. Bayıldırın) iç içe geçirerek, bir yazı yaratmaya çalışacağım : Belki işin ucu şiir.

S. K. Bayıldırın, şiir kişinin şairiyle özdeşleşmesi olayına değiniyor ve yakınıyor : "Günümüz şiirinde acılar içinde kıvranan, kendini yalnız hisseden çok sayıda şiir kişisi vardır. Bu, bana bir modaymış gibi geliyor... şiir kişileri çok yapay." Bence günümüz şairi kendini saklıyor, bir başkasına değinir gibi söz ediyor kendinden. Toplumsal gelişim, olayların ürkütücülüğü şairi tedirgin bir kişilik yapmış. Kendinden kaçıyor, bir başkasına teğet geçiş gibi kendinden söz ediyor. Ürkek, yaralı ve sevdiğinden, yaşadığından emin değil. Ağabeylerinin başına gelenleri kendini çekmiş gibi siniyor. Metin Cengiz'in şiirinde Cengiz'i göremiyorsak, Cihan Oğuz'da tetikte bir pars konuşuyorsa, Ahmet Ada'da yaralı deniz dalgaları, Serdar Ünver'in 'Hadi uyu, masallar, / Masalını buldum dün' deyim de gizlediği neresi? Şair kimi kimden kaçırıyor! Biraz da işin burasına değinmeliydi Bayıldırın. Şair buraya nasıl geldi? Hangi toplumsal çeteler, şairi içine kapanık etti. Şair neresine bağırırın? Üstüne örttüğü örtünün altında ne var?

E dip Cansever'in Ruhi Bey'i gerçek kimlik miydi? Yoksa votka bardağının içine kesilen bir dilim limondan kopan güneşten mi doğuyordu her şey?

Bence, bundan sonra daha kötü şairler de gelecek. Bu yaşta yazanlarda bulduğumuz insanı bile bulamayacağız. Çünkü insan, eksiliyor şiirden. Uyarlık, yoz gelişim bunu böyle gerektiriyor. Mekanik unlamaları hatırlatan bir insan karşısında Birhan Keskin'in ürkek tutkularını, Mehmet Taner'in kesip durup anlattığı insan yarısını çok arayacağız. Dante'de başlayan, Goethe'nin *Faust*'unda, Sartre'in *Bulantı*'sında, Nâzım'da, Mayakovski'de, Eliot'da daha nicelerinde bulunup tüketilen, 'insan arama tezi' bitti artık. İnsan başkalaştı. Bir tuşa dokundun, üredin! Yaşam tüketti biz insanı. Anlatacak ne kaldı! İnsanların yüzüne baksana, azaldı insanoğlu. Yerine başkası geçti. Uyarlığın taş izleri, kırıcılı simgeleri!

Ramis Dara, Bursa'nın yokuşları yerine ağaçlarını anlatmış bizlere. Bir çeşit yaşam hesaplaşması Bursa'yı ortak etmiş. Ben de buna ek olarak, bir yabancı gözüyle Bursa'ya inen bir 'iğreti kişilik'in Bursa'sını eklemek istedim :

Bursa'ya inince eski alışkanlığımın olacak, eski garaja inip bir çorba içerim hep. Sonra da; ismi, bu dergiye benzeyen Otel Kayapa'ya yerleşirim : Sanki biri gelecek gibi. İki kişilik oda olsun derim. Otelci bilir : Daha ucuz olsun, gece horlamayan biri gelirse yanıma alabilirsin. Fiş de verme, ama beş yüz bin eksik al derim. Sonra içmeye giderim. Ne Altıparmak'taki Arap Şükürlerin 1'den 7'ye kadar silsilesine. Ne de daha üst taraftaki birahane türedilerine. İle de Setbaşı'nda, o pasaja yerleşip, bir kovuğa gömülmüş, Çam-2 meyhanesine yerleşirim. Bir gün beni burada yalnız içerken görebilirsiniz. Ama gündüzleri. Önümde mutlaka rakı olur ve oranın güzel soğuk mezeleri : Yoğurtlu, rus salatalı ve inegöl köfteli bir sofradır bu. İçimde daima sevgililerimin diyemeyeceğim, tartışma yarattığım eşimin, çocuklarının hüznü ve ateşi olur : Yüzüme onların alevi vurur, bir türlü çözemediğim şu yaşam dümenim, yüzüme oturmuş kalmıştır. Başka şairleri de düşleyemem, hiç dostum yok ki! Belki var da, ben yokum. Ne bileyim, silinmiş görünmez kişilik : Ondan buradayım. Bursa'da, Çam-2'de beni kimse tanımaz. Bana merhaba diyen biri, başka birini çağırıştırdığım için bana seslenmiştir. Şimdi siz bile, beni gelip görseniz; merhaba demeye çekinirsiniz, tanımıyorsunuz ki!

Ordan Ulucami'ye kadar, koşturarak bir yürüyüş başlamıştır. O derin havuzlardan birine bakarım. Kapalıçarşı'nın kapısını, ordaki kalabalığı bir kez gözlerim. Çakı satanlara mutlaka bir şey danışırım : Beni vuracaklar, ya da ben birini vuracağım. Hep bu hisle yaşarım ben! Sonunda çakım, hep bir portakalı böler, elmayı soyar. Bu yalnızlık kötü şeydir. Kimse dahil olmaz, kimseyi dahil etmem, otobüsteki yan koltuğuma. Ordan bir dolmuşla Çekirge'ye doğru gider. Yokuşlu bir parkın oralarda sanırım o koca Çelik Palas'ın eteğinde bir parkın önünde iner, merdivenleri boylar ve Karamustafapaşa kaplıcalarındaki kocaman havuzda alırım soluğu. Burdaki herkes tanıdğımdır. Ter atarım. Gündelik kirlerimi, okuyup

beğenmediğim şiirleri, usandığım edebiyat çevresini, eşimin olur olmaza bağırmasını, çocuklarının burun kıvrmasını, bazı beğenmediğim romanların birinci sayfasını... daha neleri neleri eritirim kaplıcanın o işveli suyunda.

Çıkışımı, sonrasını eklemiyorum. Sahi Ramis, niçin bunları biraz anlatmadın? Yoksa Bursa'da bunlar yok mu? Yoksa Bursa'da, bunları ben mi yaratıyorum?

Sahi Bayıldırın, bu anlattıklarım bir şiir kişisine benzemiyor mu? Bu olanları hiç abartmadım. Daha da beter bir yaşantım, bakış açım var, sahi bundan mı sevmiyor beni bazı insanlar?

Bursa bunları duyar mı?

Siz duyar mısınız?

Saffet SOYÖZ

ÜŞÜRDÜK, CEHENNELERDE

hiçbir öykümüz yoktu, unutmuştuk ölümü ve şiirleri de doğa gibi de değildik oysa, uysal ve cömert aşktı, bilirdik, fakat sevinçten çok tanımiştık matemî hayat kendi tavafındaydı, bir kara melanet

aşktı, bilirdik
hasır, kirazlı şapkasıydı çocukluğumuzun
kırmızı penalı mandolindi, kırık ezgilerde
bin kez aldatılsa da masallarda
yine de hemen uçmaya hazır
o saf,
çocuk yüzümüzdü...

hayat, kendi tarafındaydı
aşk, kendi tarafında
(sırlı, harlı tarafında)

kesiştğinde yolları, çılgınlık derlerdi bu nedenle hep

gözlerimiz
oysa
zakkum kuyusuymdu
bir derin
yalnızlık
yeşil zebercet

aşktı bilirdik, unutmuştuk ölümü, öyküleri ve şiirleri de
aşktı, bilirdik, üşürdük oysa hep cehennemlerde...

Koordinasyon	:	Serdar Ünver (Tel : 0 532 – 742 14 24)
Yapım	:	Melih Elal (Faks : 0 224 – 442 92 14)
Katkıda Bulunanlar	:	Mustafa Durak, Nadir Gezer Hilmi Haşal, İhsan Üren...
Sahibi – Sorumlusu	:	U. Ü. Eğitim Fakültesi Adına Prof. Dr. Ali Özçelebi
Yönetim Yeri	:	324 Numaralı Oda
Baskı	:	Özsan Matbaacılık, İzmir Cad. No : 221 – BURSA
Yazışma Adresi	:	Ramis Dara, P. K. 68 16371 Ulucami – BURSA
Elektronik Posta	:	akatalpa@hotmail.com

Aylık edebiyat dergisi Akatalpa Ocak 2000'de Bursa'da kurulmuştur.

